

неннями // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 17. – Ст. 121.

6. Скрипкіна К. Єдиний соціальний внесок: як це буде... / К. Скрипкіна // Податки та бухгалтерський облік. – № 67. – 2010. – С. 37-46.

Проведено рассмотрение нормативно-правового регулирования учета расчетов по социальному обеспечению. В качестве базы начисления на оплату труда принят единый взнос, который включает и заменяет страховые взносы в Пенсионный фонд, Фонд социального страхования по временной потере трудоспособности, Фонд социального страхования на случай безработицы, Фонд социального страхования от несчастных случаев на производстве.

Ключевые слова: социальное обеспечение, учет расчетов, единый взнос, страховые взносы, страховое обеспечение

As a base charge of labor adopted a single fee that includes and replaces the premiums to the Pension Fund, Social Insurance Fund for Temporary Disability, Social Insurance Fund for Unemployment, Social Insurance Fund against accidents at work.

Keywords: social security, the payments, single payment, insurance premiums, insurance

Дата надходження до редакції: 07.05.2013

Рецензент: д.е.н., професор Борисова В.А.

УДК 339.137

ФОРМАЛІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

К.В. Бондар, к.е.н., доцент, Луганський національний аграрний університет

У статті досліджено генезис таких базових дефініцій як «механізм», «господарський механізм», «фінансовий механізм», розкрито формальні аспекти фінансового механізму, визначено аспекти прояву дії фінансового механізму при реалізації імперативів розвитку соціально-економічних систем.

Ключові слова: механізм, фінансовий механізм, розвиток, соціально-економічні системи.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Основною формою регулювання економічних процесів у ринкових умовах є фінансовий механізм.

Підприємства, як складні соціально-економічні системи, повинні розробити фінансову політику, тобто усвідомити куди саме слід прямувати на даному відрізку часу, а потім її реалізувати, втілити. Для цього й створюється фінансовий механізм у формі методів, інструментів, важелів, які забезпечують формування необхідних потоків коштів. Вхідні потоки будуть формувати доходну частину фондів, а вихідні - забезпечувати цільові витрати, таким чином здійснюється практична реалізація цілей фінансової політики.

На сьогодні майже не розкрито формальні аспекти фінансового механізму, особливої уваги заслуговують питання економічної інтерпретації сутності та змісту категорій «механізм», «фінансовий механізм» та їх взаємозв'язок з імперативами розвитку підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Важливий внесок в дослідження теоретичних та практичних аспектів сталого розвитку зробили видатні вітчизняних та зарубіжні вчені О. Барановський, І. Бланк, В. Богачов, О. Василик, В. Геєць, В. Гончаров, К. Горячева, О. Гудзь, Н. Давиденко, Т. Загорельська, М. Дем'яненко, Е. Дмитренко, А. Єпіфанов, М. Єрмошенко,

О. Непочатенко, Л. Лігоненко, Б. Пасхавер, П. Саблук, В. Синчак, В. Ткаченко, В. Юрчишин та ін.

Докладні дослідження щодо сутності, структури і дії фінансового механізму, економічного механізму та фінансово-економічного механізму знайшли своє відображення у працях таких вчених, як М. Артус, І. Балабанов, А. Єпіфанов, О. Ковалюк, М. Крупка, С. Львовчкін, В. Москаленко, В. Опарін, А. Поддєрьогін, І. Сало, В. Сенчагов, А. Шеремет, І. Школьник, С. Ярошенко.

Особливої актуальності набувають дослідження присвячені удосконаленню фінансового механізму в контексті дотримання імперативів розвитку підприємств.

Мета статті – дослідження теоретичного підґрунтя процесу формалізації фінансового механізму сталого розвитку підприємств.

Виклад основного матеріалу. Формалізація фінансового механізму сталого розвитку підприємств передбачає комплексне дослідження сутності, принципів, методів, чинників впливу, інструментів, важелів, процесів та мережних і функціональних зв'язків, що виникають між окремими складовими такого механізму.

Необхідно відзначити, що для становлення наукової парадигми сталого розвитку через ефективне управління, яке реалізується ґрунтуючись на розумінні дії фінансово-економічного механізму, необхідно визначити відповідний категоріаль-

ний апарат, в першу чергу, дослідивши генезис таких базових дефініцій як «механізм», «господарський механізм», «фінансовий механізм».

Сьогодні в економічній літературі є два підходи до розуміння дефініції «механізм». За першим напрямом механізм – це організація, налагодження роботи економіки і фінансів. А отже, механізм є важливою складовою виробничого і фінансового менеджменту. Інший підхід - це розуміння механізму як засобу зовнішнього впливу держави і підприємств на економіку та суспільство. Саме цей підхід, на нашу думку, заслуговує на пильну увагу, оскільки:

- економіка не може успішно розвиватися без втручання держави;
- управління господарством не можливе без відповідного механізму;
- без адекватного (високим цілям і завданням) механізму не можна вивести національну економіку на траєкторію сталого розвитку.

В економічній літературі вивчають, як уже зазначено, різні види механізмів, однак базовим поняттям є господарський механізм. Походження поняття господарський механізм є передусім питанням історії науки. Самуель Ласло вважає, що цей термін уперше використано у програмі господарської політики (1954 р.) в Угорщині [1, С. 8]. Юрген Бехер переконаний, що вперше його застосував В. Ленін у первісному варіанті статті «Чергові завдання Радянської влади»: «...Встановлення найсуворішої відповідальності за виконавчі функції і безумовно трудове, дисципліноване, добровільне виконання наказів і розпоряджень, необхідних для того, щоб господарський механізм працював справді так, як працює годинник» [2, С. 147].

Сьогодні поняття «господарський механізм» належить до поширених, та найпопулярнішим воно було у 70-80-ті рр. ХХ ст. Різні автори наповнюють поняття «господарський механізм» іншим змістом. Наприклад, Янош Корнаї вважає, що господарський механізм є синонімом поняття «економічна система» [3]. С. Дзарасов відносить до господарського механізму тільки ті категорії, які належать до управління економікою [4]. Проміжного погляду, згідно з яким категорія «господарський механізм» є ширшою за «управління економікою», однак вужчою за «економічну систему», дотримується П. Буніч [5].

У господарському механізмі є окремі компоненти, які несуть певне навантаження і мають деяку самостійність, проте всі вони взаємопов'язані. З огляду на це, важливим є з'ясування суті господарського механізму. На думку М. Кирилова і М. Лапідуса, господарський механізм – це «система, яка складається із низки підсистем, кожна із яких можна розглянути як систему з окремими підсистемами» [6].

Розгляд суті господарського механізму вченими-економістами радянської доби був частково

обмеженим, і ця обмеженість визначається «неринковістю» існуючої тоді системи господарювання.

За роки незалежності України вчені продовжують уточнювати зміст важливих економічних понять і категорій. Серед авторів відомих публікацій, що відзначаються новими підходами до оцінки й розуміння суті господарського механізму, назвемо В. Амбросова, П. Саблука, В. Федосова [7, 8, 9], які виокремили у цьому механізмі чотири елементи: фінансовий механізм, індикативне планування, ціноутворення та юриспруденція. На нашу думку, саме такий підхід у розумінні суті господарського механізму є найбільш конструктивним.

Провідне місце в структурі господарського механізму займає фінансовий механізм, оскільки він є: по-перше, основою індикативного планування; по-друге, базою ціноутворення; по-третє, підставою для змін у фінансовому праві. Будь-які зміни у фінансовому механізмі автоматично повинні бути відображені в усіх підсистемах господарського механізму.

Фінансовий механізм, таким чином, є органічною частиною механізму господарського, його дослідження вимагає системного підходу.

На макрорівні фінансовий механізм є складовою частиною єдиної фінансової системи. Фінансова система, отже, охоплює: сферу фінансів на макро- і мікрорівні (об'єкт фінансової системи); сукупність фінансових органів та інститутів (суб'єкт фінансової системи); фінансовий механізм (засіб взаємодії суб'єкта й об'єкта фінансової системи). Фінансовий механізм стимулює весь процес відтворення: виробництво, розподіл, обмін і споживання. Він покликаний забезпечити найсприятливіші умови дії об'єктивних економічних законів. Усі елементи фінансового механізму повинні бути конкретними, дієвими, погодженими в єдиній системі. Крім того, фінансовий механізм повинен бути ефективним. Судити про це можна лише на підставі оцінки ефективності всього господарського механізму.

Щодо мікрорівня, то вплив фінансового механізму на стан виробничо-господарської діяльності суб'єкта підприємництва є, безумовно, визначальним. Разом із тим, як нам видається, для досягнення цієї мети (ефективного функціонування аграрної економіки та кожного аграрного підприємства зокрема) повинна бути забезпечена чітка взаємодія всіх елементів фінансового механізму: фінансове планування, фінансове оперативне управління, фінансове забезпечення, фінансове регулювання, фінансовий контроль. Процес досягнення такої взаємодії економічною наукою ще досконалим не розроблений.

Фінансовий механізм не можна тлумачити тільки з позиції об'єктивних чинників, оскільки є суттєва відмінність у складі, змісті й характері механізму дії економічних законів і механізму

їхнього використання. Вважаємо, що фінанси, як об'єктивна економічна категорія, належать до механізму дії економічних законів, проте фінансовий механізм створюють суб'єкти фінансової системи для реалізації фінансової політики. Відповідно, у розробці фінансової політики необхідно враховувати дію як об'єктивних економічних законів і закономірностей, так і суб'єктивних факторів.

Сучасна фінансова теорія та практика базуються на таких характеристиках фінансового механізму:

– він є складовим елементом загальної системи управління економікою та займає там ключове місце;

– його суть об'єктивно пов'язана зі змістом фінансів, закономірностями їх розвитку, галуззю охоплених ними фінансових відносин, роллю у відтворювальних процесах, що своєю чергою визначається рівнем соціально-економічної організації суспільства, природою та функціями держави;

– як інструмент, який впливає на фінансовий стан як окремих суб'єктів, так і держави в цілому, він справляє зворотну дію на розвиток фінансових відносин;

– він є високодинамічним фактором розвитку (кожний новий період характеризується своїми особливостями щодо фінансового механізму);

– у його внутрішній структурі можна виділити комплекс пов'язаних між собою підсистем, основним призначенням яких є формування, розподіл та використання фінансових ресурсів з метою задоволення потреб державних структур, суб'єктів господарювання та громадян;

– йому притаманна комплексність і цілісність, його функціонування повинно бути зорієнтованим на вирішення поставлених цілей, які визначаються економічною стратегією та тактикою держави.

Враховуючи вищезазначене, на додаткову увагу заслуговують аспекти прояву дії фінансового механізму при реалізації імперативів розвитку соціально-економічних систем:

1. Дотримання керівних принципів сталого

розвитку соціально-економічних систем. Даним імперативом визначається прояв інтегративного комплексу дій соціально-економічних систем в умовах невизначеності впливу зовнішніх та внутрішніх чинників впливу. Ефективність такого комплексу дій передбачає системну узгодженість економіко-фінансової, соціальної та екологічної спрямованості розвитку підприємств.

2. Стратегічне програмування розвитку соціально-економічних систем, використовуючи систему індикаторів. Таке програмування, перш за все, передбачає формування й впровадження механізму управління розвитком соціально-економічної системи, складовою частиною якого є виважені інструменти, що ґрунтуються на регулюючих, орієнтуючих синтетичних індикаторах.

3. Моделювання процесу розвитку підприємства. Даний імператив визначається становленням нової управлінської парадигми, що ґрунтується на процесній ідеології, та окреслює логіку, структуру, причино-наслідковий зв'язок, методів та механізмів організації діяльності підприємств.

4. Реалізація активної ціннісно-орієнтованої інноваційної політики. Інноваційна діяльність підприємств передбачає розробку і впровадження маркетингових, продуктових, процесних, організаційних інновацій; розробку та впровадження високих технологій.

5. Реалізація обґрунтованої і виваженої інвестиційної політики є інструментом розвитку, що в довгостроковій перспективі формує економічну ефективність та конкурентоспроможність підприємства за рахунок раціонального й інвестиційно обґрунтованого розподілу необхідних потоків коштів в рамках фінансового механізму.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Результати дослідження економічного змісту та виявлення особливостей розвитку підприємств з врахуванням аспектів прояву дії фінансового механізму є основою для розробки методологічних засад формування та розвитку фінансово-економічного механізму сталого розвитку на рівні підприємств.

Список використаної літератури:

1. Куртан Л.О. Понятти и основных типах экономического механизма (в отражении венгерского опыта) / Лайош Куртан // Экономика. – 1989. – Вып. 4. – С.8.
2. Ленін В.І. Первинний варіант статті «Чергові завдання Радянської влади»: Полн. собр. соч. (видавання). – [5 вид.]. – т. 36. – М., 1968.
3. Корнаи Я. Социалистическая система. Политическая экономия коммунизма / Янош Корнаи. – [Пер. с англ.]. – М.: НП «Журнал "Вопросы экономики"», 2000. – 672 с.
4. Дзарасов С. Производственные отношения и хозяйственный механизм. // Экономические науки. – 1979. – №1. – С. 30.
5. Бунич П.Г. Хозяйственный механизм развитого социализма / П.Г. Бунич. – М.: Наука, 1980. – 352 с.
6. Кириллов Н.Н. Совершенствование финансово-кредитных отношений в строительстве / Н.Н. Кириллов, М.Х. Лapidус. – М.: Финансы та статистика, 1981. – 239 с.
7. Амбросов В.Я. Наукові положення удосконалення економічного і господарського механізмів

розвитку сільського господарства / В.Я. Амбросов, Т.Г. Маренич // Економіка АПК. – 2005. – «10. – С. 14 – 18.

8. Саблук П.Т. Формування міжгалузевих відносин: проблеми теорії та методології / П.Т. Саблук, М.Й. Малік, В.Л. Валентинов. – К.: ІАЕ, 2002. – 294 с.

9. Государственные финансы: Учебное пособие. / Под рук. проф., д.э.н.В.М. Федосова, Огородника С.Я., Суторминой В.Н. – К.: Лыбидь, 1991.

В статье исследован генезис таких базовых дефиниций как «механизм», «хозяйственный механизм», «финансовый механизм», раскрыты формальные аспекты финансового механизма, определены аспекты проявления действия финансового механизма при реализации императивов развития социально-экономических систем.

Ключевые слова: механизм, финансовый механизм, развитие, социально-экономические системы.

This article investigated the genesis of such basic definitions as the "mechanism", "economic mechanism", "financial mechanism", disclosed the formal aspects of the financial mechanism, identified aspects of manifestation of the financial mechanism for the implementation of the imperatives of socio-economic systems.

Keywords: mechanism, the financial mechanism, development, social and economic systems.

Дата надходження до редакції: 1.05.2013
Рецензент: д.е.н., професор Радіонов О.В.

УДК 631.1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ГАЛУЗЕВОГО АНАЛІЗУ ПРИ ОЦІНЦІ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПОЗИЧАЛЬНИКІВ БАНКІВ

Л. В. Слюсарева, к.е.н., доцент, Національний університет державної податкової служби України
О. Г. Жмайлова, к.е.н., доцент, ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

У статті визначено роль та необхідність аналізу зовнішнього середовища банківської установи, розглянуто методики оцінки кредитоспроможності, які використовуються банками, обґрунтовано доцільність використання показників галузевого аналізу при оцінці зовнішнього середовища позичальників банків.

Постановка проблеми. В умовах високого рівня конкуренції в банківському бізнесі, прагнення банків підвищити рівень рентабельності та лібералізації кредитної політики особливого значення набуває система своєчасного виявлення та обмеження рівня кредитного ризику як одного з найбільш поширених в банківській діяльності.

Оцінка зовнішнього середовища є предметом дослідження маркетингу, стратегічного менеджменту та аналізу. Її метою є визначення факторів, які можуть вплинути на прийняття стратегічно важливих рішень всередині підприємства, з боку потенційних інвесторів тощо. Проте, на нашу думку, результати цих досліджень цілком доречно використовувати при банківському кредитуванні, вивчення якого, як і кредитних відносин в цілому, виходячи з ринкових реалій діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання є актуальним питанням сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі вивчення питання кредитування присвячені праці В.М. Гайдука, Г.Я. Гольштейна, М.Я. Дем'яненка, І.Г. Кириленка, І.І. Лукінова, О.О. Непочатенка, Є.С. Пастухова, М.С. Сафонова та ін. Однак, зважаючи на те, що кредитування все ще не відіграє належної ролі у фінансуванні

підприємств видів економічної діяльності, це питання потребує подальшого поглибленого вивчення й удосконалення.

Результати досліджень. Більшість розглянутих методик оцінки кредитоспроможності, які використовуються банками, не приділяють належної уваги проблемі оцінки зовнішніх умов функціонування позичальника – юридичної особи.

Виходячи з цього вважаємо, що для здійснення аналізу зовнішнього середовища функціонування позичальника доцільно використати один із підходів стратегічного менеджменту – галузевий аналіз, основним об'єктом досліджень якого є аналіз галузевого оточення позичальника.

Джерелами інформації для оцінки діяльності підприємств певних видів економічної діяльності є офіційні дані Державного комітету статистики та Управління статистики в областях, аналітичні огляди економічної преси, оглядова інформація на офіційних веб-сайтах провідних підприємств того чи іншого виду економічної діяльності.

Іншим джерелом інформації для проведення аналізу зовнішнього середовища є дані, отримані від самого позичальника. Поглиблений аналіз сфери функціонування позичальника є надійним способом обмеження кредитного ризику